

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.—, „4.50 za pol leta . . . 6.—, „9.— za vno leto . . . 12.—, „18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglašajo se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upraviteljsko* ulica Molino piccolo hšt. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprto reklama cije so proste poštne.

„Edinost je moč“.

Shod volilcev v Podgradu

dne 10. maja 1896.

Na lepo odličnem dvorišču Križeve gostilne v Podgradu zbralo se je dne 10. t. m. nad 1200 mož, da čujejo poročila svojih bivših deželni in svojega sedanjega državnega poslanca.

Zborovanje je otvoril sklicovatelj g. prof. Mate Mandić, omenivši, da je to že tretji shod v tem okraju v zadnjih časih: lani je bil v Hrušici, pred nakoliko dnevi v Jelšanah in danes tukaj v Podgradu. Taki shodi so velepotebni, da morejo poslanci polagati račun o svojem delovanju, da čujejo želje in menenja volilcev in da ti poslednji morejo izreči svojo sodbo o delovanju poslancev. Završivši svoj pozdravni nagovor predlagal je g. Mandić predsednikom današnjemu shodu veleč. g. dekana Antona Rogača, podpredsednikom pa veleč. g. župnika Markica. Ta predlog je bil vsprejet živahnimi živio-klici na dekana Rogača.

Poslednji — prevzemši predsedništvo — zahvalil se je iskreno na skazanem mu zaupanju. Ako poslanci sklicujejo shode, je to važno za nas, a častno za njih. Tako postopanje je pošteno. Slabi poslanci so oni, ki ne poročajo nikdar, a naši poročajo in — delajo. Govornik je pozivljaj zborovalce, naj pazno sledé vsem govorom, naj se vedejo moško in potem naj istotako moško izrečejo svojo sodbo.

Ko se je poleglo odobravanje, ki je siedilo lepemu govoru predsednikovemu, predstavil je poslednji bivša deželna poslanca Slavoj Jenka in Matka Mandića ter državnega poslanca Vekoslava Spinčiča.

Prvi se je oglašil za besedo bivši deželni posl. Slavoj Jenko.

Govornik, spomnivši se besed predsednikovih

o potrebi shodov, rekel je, da je narod sicer že izrekel svojo sodbo na sijajen način, zбоk česar on tem večim pogumom stopa danes pred volilce. Ker je o svojem delovanju že poročal obširneje na shodih v Hrušici in v Jelšanah (Govor Jenkov na shodu v Jelšanah priobčimo čim prej. Ured.) more se danes omejiti bolj na domače občinske stvari. Tudi to je potrebno, kajti občina je podlaga vsemu. „Moje delovanje — rekel je govornik — dalo je povoda mnogim, neprestanim napadom, ne le na mojo osebo, ampak tudi na vso narodno stvar. Hudi napadi so bili to. Storilo se je vse mogoče proti moji osebi in slednjič se mi je očitalo celó poneverjenje in goljufija“. Večnemu ovajanju sledile so seveda stroge preiskave. Toda naši niso ničesar, pokazalo se je, da je bilo vse sama laž. Ali koliko škode je trpela občina vsled tega, koliko zamude! Vse to imajo dotičniki na svoji vesti. A tudi sedaj ni še mirna. Vedno se ulagajo protesti proti občinskim proračunom, vsled česar se ve deželni odbor kaj rad vrača proračune, a škodo ima zopet le občina. Nam je bilo načelo — tako je naglasil govornik —, da treba polagoma nabirati denar za razne večje potrebe (govornik je našteval tu razne potrebe), toda naši nasprotniki so hujskali ljudstvo, da mu brez potrebe hočemo nakladati bremena. Tako podirajo naši nasprotniki in bi hoteli uničiti naš večletni trud.

Vložili so protest proti zidanju, oziroma razširjenju šol v Pregarjah, na Staradi in v Munah, da-si so dobro vedeli, da vlada sili na to. Vložili so protest proti gradnji cerkve v Podgradu, dasi imamo že pripravljenih 10000 gld. v ta namen. Deželni odbor je seveda pritrdil vsem njih pritožbam. Tako se je zakasnil proračun, a škodo ima — kakor že rečeno — vsa občina, ker ni možno pobirati užitnine. Tudi to imajo na vesti naši nasprotniki. — Sami tožijo o siromaštvu, zajedno pa

zabavljajo, ker nimamo ponočne razsvetljave in zahtevajo, da bi se namestili nočni stražarji, ki bi mnogo stali občino. Jedino pravo je torej načelo, da treba zbirati vedno in polagoma za vsestranski napredek. Žal, da tudi nekateri domačini podpirajo naše nasprotnike. (Klici na vseh straneh: Sramota, sramota! Doli žnjimi!) Jako značilen za naše nasprotnike je napad na posojilnico, torej na zavod, ki nima nikake zveze s političnimi borbami in ki se je ustanovil le iz človekoljubnih namenov. Tako delajo povsodi, tako rujejo proti onim poslancem, ki odločno zastopajo koristi naroda. (Burni pojavi nevolje.) — V očigled tolikemu nasprotstvu moramo biti Hrvatje in Slovenci v tesni zvezi med seboj in sporazumljeni moramo biti kakor bratje. Največa nesreča bi bila, ako bi se posrečilo nasprotnikom, da bi nas razdvojili. Mi smo in moramo ostati en narod! (Navdušeno odobravanje.) In ravno zato so se toli ljuto vrgli baš na ta okraj, ker smo jedini in oni bi hoteli zrušiti to jedinstvo. Zato uničuje italijanska večina v deželnem zboru zaporedoma volitve v tem okraju. Najprvo je uničila izvolitev bivšega poslanca Šterka, potem Mandića, potem Jenka in Mandića. Namen je očitno ta, da bi izmučili in utrudili ta ubogi narod, da bi se isti naveličal hude borbe (Navdušeno vsiklikanje: Nikdar! Nikdar!) in da bi potem dobili svojih italijanskih prijateljev v deželni zbor! Ne privoščajo nam, da bi si volili poslance po svoji volji, a to je nasilje. Kolika škoda za ljudstvo, kajti pogoste volitve stanejo veliko muke in troškov. Omenivši razne potrebne cestne zgradbe rekel je govornik, da so se narodni poslanci vsikdar ozirali na raznovrstne potrebe naroda. Sosebno bode trebalo delati na to, da se olajša kuhanje slivovca, kajti dotični davek je prehud. Trudili smo se — zaključil je govornik — po svojih močeh in po svoji vesti, volja

denarja (kako, tega sam ni vedel, ker ni imel ni srečke, da bi mogel zadeti kak dobiček, ni bogatih sorodnikov, kateri bi mu mogli kaj zapustiti, in vse pripovedke o najdenem polnonatlačenem denarniku kacega bogatega žida izkazale so se žalibog za prazne bajke), potem pa oditi z ženo in otroci domov, v rojstni kraj, pokazati jim kočico, kjer je zagledal prvič luč sveta, pozorišče vseh svojih otročjih iger in veselja, „pokloniti se prahu roditeljev“, kakor je rekel, nekje na pokopališču (novega pokopališča, na katerem mu je spaval oče večno spanje, do sih dob niti videl ni), a potem vrniti se z neakim ponosom, ker izhaja on in vsa njegova obitelj baš iz te prekrasne in bogate pokrajine, zopet domov v Prago, poprej seveda porazgovoriti se z vsemi še živimi prijatelji, na katere misli do sedaj brez prenehanja, in obnoviti z njimi stare, polupozabljene zveze. Zlasti k jedni misli izmed teh vseh se je samemu sebi komaj in v strahu priznaval. Želel bi si, da bi tam nekje srečal njo, to dušo, h kateri je vzplamtel takrat s prvim, svojim mladeniškim ognjem, ter da bi se mogel pogovoriti z njo. Bila je to otročja, minljiva ljubezen, prvi plamteči ogenj čustva, toda bil je prepričan, da ni pozabila nanj, da mu je ostala zvesta, čakajoča neprenehoma, da se vrne k nji čez leta in leta, četudi že starec. Ni vedel, da je že davno omožena, srečna žena in mati in da je spomin nanj že davno obledel na sinjem obzorji njene mladosti.

(Konec prih.)

PODLISTEK.

3

Iluzije.

Češki spisal Aug. Evg. Mužik; prevel I. P. (Dalje)

Delal je v pisarni in doma, ni si privoščil ni malega počitka, samo jedenkrat poleti ob ugodnem vremenu popeljal je ženo in kasneje rodbino v zaprašeno okolico Praško. Kakor dete svobodne narave gojil je že od mladih nog v svoji duši stalno in globoko ljubezen do prirode, do zelenih gajev, do zlatorumenega polja in do svobodnega pohajkovanja po tišini polja in logov. Rojstni kraj zapustil je bil že predavnimi leti. Toda od onih dob, ko je ko lahka ptica poletel od doma svojega, da bi se ne povrnil domov nikdar, nikdar več, živel je na dnu njegove duše večno spomin na one kraje in živela je želja da bi jih videl, videl zopet, če prav samo za en sam trenutek, da bi oživil s tem edinim pogledom v sebi vse spomine preživelih srečnih mladih dni in da bi mogel po toliko letih preživeti vsaj trenutek tam, od koder so izvirali do sedaj koreni njegovega življenja, kamor je koprnelo do sedaj vse njegovo bitje. Bil je to brezvspešen, toda večni boj človeka s svojo preteklostjo, ki ga poteguje vedno globlje v sanje davno minule, ki se nikdar, nikdar ne ponavljajo v življenji; večni razpor nikdar ne utihle prirode v človeški duši, ona sila, ki ne da ni zverini ni rastlini pozabiti doma svojega . . .

Pred soprogo svojo, dobrosrčno in delavno, toda malo razumno osebo, ki se je brigala samo za tekoče domače potrebe, sloneče na njenih ramenih z vso težo, sramoval se je priznati to svojo slabost in nikdar ni pregovoril z njo o tem. Ali tajno, v njeni odsotnosti, govoril je rad svojim otrokom:

„Kaj tu, dečko moj, to ni vse nič. Tukaj niti ne vidiš poštenega drevesa. Toda ko prideš k nam (njemu bilo je „pri nas“ vedno še staro prebivališče, stari dom na kmetih), ko pridemo k nam, to bodeš gledal, to se bodeš čudil. Tam je krasota! Tam ti je drevje! To bodeš odpiral oči! No — tam je vse drugače, vse krasnejše, mnogo, mnogo krasnejše! Le počakaj, prepričaš se še!“

Deček gledal ga je začudeno s svojimi velikimi, modrimi očmi ter sanjal sladki sen o pradedovini svoji, o očetovem rojstnem kraju. Po mislih deteta bila je bodočnost „jutri“, najkasneje „pojutranjem“, dete mislilo je, da mora do te dōbe videti prizorišče takovih čudes.

No, ni bilo to ni jutri ni pojutranjem. Da, bojim se, da niti stari, niti mladi ne ugleda nikdar tako iskreno zaželjene, obljubljene svoje zemlje. Življenje je že tako. Zanaša vedno človeka, ko reka ribo. Tudi riba meni, da plava proti toku, da ga celó obvladuje, toda pri vsem svojem naporu se niti ne gane z mesta; umakniti pa se onemu toku ji nikakor ni mogoče.

Takove bile so torej najkrasnejše zlate iluzije Jana Jiráta: pomoči si na nekaj način do

nam je bila vsikdar dobra in vztrajno smo orali trdo ledino. (Ploskanje in navdušeni živioklici.)
(Dalje prih.)

DOPISI.

Iz učiteljskih krogov.*) — Odgovor dopisniku iz Gorice v 56. št. „Ed.“ — Gospod urednik! Nisem mislil, da dobim na svoj dopis v odgovor dolg dopis, kateri sanja o nekih brcih na dve strani. V resnici je tako. kakor ste Vi, gosp. urednik, dostavili neki notici iz Gorice, da ljudje prihajajo nervozni tako, da človek ne bode smel konečno niti besedice spregovoriti o naših javnih razmerah, ako ne bode vse, kar se godi in opušča, slepo hvaliti na kolenih. Ako se konstatujejo gola fakta, že se čutijo neke zadeti in kriče o brcih in zaušnicah. Ne bodite, za Boga svetega, tako naivni, da pričakujete za vsako delo in nedelo zgolj hvale, da se bode za vsako stvar, za vsak korak, zvonilo kar z vsemi zvonovi ter pelo unisono „Te Deum“! Nekaj kritike, nekaj opozicije mora prenesti vsakdo, vsaka javna naprava, sicer je pri nas nezmotljivost doma. Smešno bi bilo, ako bi si od ene strani dovoljevali vsakovrstnih — ne brc in zaušnic — marveč gorjač rabiti proti vsakomu, ki ni slepo udan kimovec; a od nasprotni strani da bi lepo molčalo vse ter mirno prenašalo nasledke vsakovrstnih napadov. — Gospoda naša naj ne misli, da je nedotakljiva! Lepa beseda lepo mesto najde in kakor se v gozd kriči, tako se iz gozda odmeva.

Po tem predolgemu uvodu, ki se mi je zdel umesten, prehajam h stvari, a hočem biti, kolikor mogoče, kratek.

Pregovor pravi: „kdor hitro dá, dvakrat dá“. Ali velja to pravilo tudi za naše poslance, ali ne? Ako velja, potem ni pravo njih delovanje in ravnanje se zboljšanjem uč. plač, kajti ta zadeva se tako zavlačuje, da je gotovo v sramoto 19. veku in njega konstitucionalizmu.

Že pred blizu 10 leti se je glasilo iz krogov poslancev takratnih, da se zboljšanje izvede l. 1895., ko odpade deželna doklada za zemljiško odvezo. Srečno se je pristradalo do istega leta — in zboljšanje, kje je?

Je-li treba za tako postopanje še posebne hvaležnosti?

Ko se je bilo po 10letnem studiranju povzpelo konečno srečno do nekega zakonskega načrta, za katerega je bila večina poslancev obeh narodnosti, zavorilo se je z deželnim šol. zalogom in šlo je zopet eno leto v večnost.

Je-li to hvaležnosti vredno početje?

Ko se je konečno vsprejel v dež. zboru zadnji zak. načrt leta 1894., po katerem bi zboljšanje nastopilo s 1. januarjem 1895., je bil isti načrt — uspeh čez 10-letnih studij — tak, da se ni mogel predložiti v potrjenje. — Je-li tako delo vredno posebne hvaležnosti?

In ko je dež. zbor imel popraviti isti načrt tako, da bi se mogel predložiti v potrjenje, se je dež. zbor moral zaključiti radi nesporazumljenja poslancev obeh narodnostij in zboljšanje za leto 1895. je ostalo v omari dež. odbora. Uboga para, to učiteljstvo!

Tako smo prikobacali do letošnjega leta, v katerem je naš dež. zbor konečno popravil že večkrat omenjeni načrt, — kako ga je „popravil“, to vedó le sami.

Sliši se govorica, da se je načrt celó popačil s tem, da ne stopi v veljavo leta 1895., ampak še le 1897. Ako je to res, ali je tako početje pravo, pravično? Za take pogreške moralo bi učiteljstvo pokoro delati ter zgubiti zboljšanje 2 let. Lepa je ta! In za to bi se hotelo še posebne hvaležnosti. Žalostne razmere so to.

Tako bi odgovoril glede očitanga nehvaležnosti (?) s pristavkom, da je učiteljstvo na kaj sijajen način dokazalo svojo hvaležnost celó dolgo

*) Odkrito bodi povedano, da je nam jako neljuba ta polemika. Ali z jedne strani ne bi hoteli, da bi učiteljstvo prištevalo tudi nas svojim „nasprotnikom“ — kajti uverjeni smo, da isto res skoro strada —, na drugi strani pa ni malo ne dvomimo na dobri volji sedanjih gg. poslancev. Naša želja bi bila torej, da potihnejo odslej rekriminacije in da se prične zložno delovanje ob dvojnem dejstvu: a) da tudi učitelj je vreden primerne plačila, in b) da se je poslanec boril večimi težavami nego si miali marsikje učitelj. Ured. „Edinosti“.

Prehajam k drugemu delu: k obljubi naše „Soče“, da prinese že večkrat omenjeni zakonski načrt v eni prihodnjih števil (za končanim zasedanjem dež. zbora). Obljuba dela dolg, pravi pregovor, kateri velja tudi za „Sočo“. Čemu se je obljubilo, ako se ni mislilo storiti? Ako bi bila „Soča“ takrat tako govorila, kakor dopisnik „Edinosti“, bi se bilo tudi tako storilo kakor se nasvetuje. Kdo je torej kriv, da se o načrtu še sedaj ne ve, kakšen je? Na očitano malomarnost učiteljstva v tej zadevi, bi učiteljstvo lahko odgovorilo, ali nočemo še bolj razburjati duhov. Ali ni uč. kot narodno delujoč faktor in kot podpornik „Soče“ vredno, da bi se bil načrt objavil, kakor se je obljubilo?

Dovolj o tem, saj je le postranske vrednosti; konečno še o predbacivanji, da se naši poslanci imajo bati zamere davkoplačevalcev radi borega zboljšanja uč. plač in da bi bilo najbolje, ko bi se o tem javno ne razpravljalo.

Na ves glas povem: žalostno bi bilo, ako bi poslanci mislili, da store davkoplačevalcem krivico, ako glasujejo za primerno zboljšanje žalostnih razmer na to stran!

Ali niso vredni vzgojevalci narodove mladine primerne plače? Tisti davkoplačevalci, katerim je nasprotno tako zboljšanje, ravno isti so nasprotni tudi vsaki drugi davščini, za katero glasujejo deželni in državni poslanci, ne da bi trebalo vprašati iste davkoplačevalce za svet, ali so zadovoljni, ali ne. Slovenski davkoplačevalci so vsaj tako razumni, da vedó, da znesek, katerega učitelj dobiva, je prepičel, da bi žujim zamogel pošteno preživljati sebe in družino.

Slovenski davkoplačevalec pač ve, da svota, katero učitelj dobiva z levico, oddaja zopet z desnico le domačim ljudem za hrano in druge potreščine; vé pa dobro tudi, da se na Dunaju glasuje za milijone, ki beže v polne žepe — milijonarjem — Židom, od katerih ne dobiva naš davkoplačevalec, naš narod nikdar in nikoli več groša

Poznam zavednih davkoplačevalcev, ki so sami za zboljšanje uč. razmer. Ako bi naš narod bil zoper zboljšanje, biti bi moral tudi zoper šole, zoper nauk, zoper napredek. Tak narod pa bi ne bil vreden, da živi. Ali je naš narod tak? O nikakor ne, ampak slovensko ljudstvo zahteva šole, zahteva pouka. In tak narod da bi bil zoper zboljšanje?! In tacega naroda, taci davkoplačevalci, da bi se imeli bati naši poslanci? Punktum.

Gospod urednik! Dopis je narasel proti moji volji tako dolg; kaj hočete družega nego imeti potrpljenje z menoj, kajti: česar je srce polno, to vré iznjega. (Konec prih.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 18. maja 1896.

Kronanje ruskega carja. Velike slavnosti v Moskvi so že pričele. Priprave se delajo v tolikih merah, da so prihajajoča poročila skoro nedoumna nam, ki smo navajeni na svoje skromne razmere. V Kremlju (Kremelj je najkrasniši del mesta Moskve s carsko palačo, zakladnico, arzenalom, dvema velikima samostanoma, večimi, prekrasnimi katedralami in cerkvami. Tu je tudi 85 metrov visoki zvonik z zvonom, ki tehta 60.000 kilogramov.) v Kremlju torej bode prirejenih 7 velikih odrov za carjeve goste. Jeden teh odrov je v dva nadstropja. V I. nadstropju bodo gostje iz Azije, v II. nadstropju pa zbor diplomatov. Ob vseh ulicah, kjer se bode pomikal spreved, bodo odri za drugo občinstvo. Povsodi je videti nešteti slavlolokov, majev, stebrov itd.; vse je prirejeno v pristnem ruskem slogu. Sedeži na odrih so že vsi prodani po 14 do 16 rubljev, lože pa po 40 do 80 rubljev. Okna v zasebnih stanovanjih, obrnena proti Kremlju, so oddana za čas kronanja za svote od 100 do 3.000 rubljev jedno. Vršilo se bode tudi splošno pogoščevanje ljudstva. Dotično pripravo za jelo in vré bode smel vsakdo vzeti seboj v spomin. Na vrčih sti vtisnjeni podobi carja in carice ter leto kronanja. Vsega vkupe utegne biti pogoščenih do 400.000 oseb priprostega ljudstva. — Ples, ki ga priredé plemenitaši, bode tol

sijajen, da kaj takega še ni svet videl z lepa. Samo cvetlice za odičenje dvoran bodo stale 22.000 rubljev.

Car in carica došla sta danes v Moskvo, toda ne v mesto samo, ampak ustavila sta se v Petrovi palači pred mestom. Slovesni uhod v mesto se bode vršil dné 21. t. m. Dne 26. pa kronanje samo v katedrali na Kremlju. Na večer bode razsvitljeno vse mesto in bode nebroj slavnostij, plesov, gledališnih predstav, vojaških parad itd. Istega večera ostavita car in carica Moskvo.

Že dosedaj je došlo v Moskvo mnogo zastopnikov vladarskih hiš in držav. Med temi so: Francozka deputacija, prestolonaslednik Bolgarski, prestolonaslednik italijanski in romunski, itd. Knez Thun-Hohenstein, ki bode spremljal v Moskvo zastopnika naše avstrijske hiše, nadvojvodo Ljudevita Viktorja, je došel včeraj iz Pariza na Dunaj. — Vsega vkupe bode zastopanih pri kronanju ruskega carja 39 držav tega sveta.

Italija v Afriki General Baldissera je objavil oklic na prebivalstvo pokrajin Agamé in Tigré, s kojim zahteva in nekako ukazuje, da mu vrnejo ujetе Italijane. Ta samooblastni poziv so objavili nekateri italijanski listi. Tu prinašamo ta zanimivi oklic v slovenskem prevodu:

„Jaz, general Baldissera, visoki državni častnik, gubernér naselbine Eritreje, ljudstvu pokrajin Agamé in Tigré.

Čujte moje besede:

Prišel sem, da otmem ujetnike in da napravim mir. Ako mi ras Mangašá ne vrne ujetih, prisiljen sem nadaljevati vojno in opustošiti deželo. (Lepo širjenje kulture! Stavec).

Vlada veli: pošljite mi ujetnike, vrnite se v svoje kočé in obdelajte svoja polja, kajti čas je temu, ker sedaj dežuje.

Ne zahtevam orožja, ampak svojih vojakov.

Kdor bode še v naprej streljal na Italijane, temu požgemo kočó in vse imetje ter umrú za lakoto. Ujetnike hočem imeti v treh dneh, ako nê, bodem nadaljeval vojno in pričnem opustoševati vso pokrajino Agamé.

Dano v Adigratu, dne 13. maja 1896.

Baldissera*.

Kaj ne zveni to strašno samooblastno?

Različne vesti.

Osebná vest. General topništva baron Schönfeld dospel je minolo soboto zvečer z Dunaja semkaj. Nastanil se je v hôtelu Delorme.

Birma v Trstu. Tukajšnji službeni list nekako dreza cerkvene oblasti tržaške, naj bi pravočasno objavile, da-li bode letos v Trstu birma, ali je ne bo, češ: škofa nimamo, kdo naj torej deli zakrament sv. Birme? Kljub temu pa, ker dejanski nimamo škofa v Trstu, smejo se pomiriti tržaški oficijozus in radovedni njegovi „botri“. Doznali smo namreč, da bode letos v tržaški škofiji delil zakrament sv. Birme premil. škof dr. Glavina, bivši glavar tržaško-koperske škofije, kateri biva sedaj — kar je morda znano tudi našim oficijozom — svojem letovišču v Šklednju.

O telovadbeni akademiji „Tržaškega Sokola“ spregovoril je tudi „Primorski list“, seveda po svoje. Daljše polemike ne bode pričakoval gotovo nikdo od nas, ako mu le povemo, da je čitati v „Prim. Listu“ med drugim:

„..... Imajo tudi (telovadkinje namreč) učitelja, kateri jim uravnava in preteguje mehke ude. Ne vemo pa, so li skakale in se pretegovalé v krilu ali v — hlačah.“ — Slednjič je napisal „Primorski list“ nezaslišano sramotilko, da se na „Sokolovih“ veselicah skrunijo ženske!

Na take napade ne odgovarjamo dalje: 1.) ker se ne maramo onesnažiti s pisavo, ki je običajna le po zloglasnih pornografskih listih dunajskih a la „Caricaturen“, 2.) ker nam ni navada baviti se z misteriji ženskih hlač in kril in 3.) ker se taka pisava obsoja sama ob sebi.

Po vsej pravici razžaljena in ogorčena dekleta in njih matere, ki toli odločno zahtevajo od nas vse drugačnega odgovora na adresu „Prim. lista“, naj se potolažijo z zavestjo, da ž njimi vred so v isti meri žaljene tudi vse one mnogobrojne in poštene dame in matere, ki so se sploh udeležile akademije, a ki so nam izjavile, da na tako

početje je jedino pravi odgovor — poneso pre-ziranje!

No, ako bi pa tudi mi hoteli posnemati tiste slabe izglede ter ob vsaki priliki ovajati ljudi pri njih viših, vprašali bi Njegovo Prezvzišenost vladiko goriškega, ali ne zagrmí skoro svoj „Quos ego!“ na toli ostudnem in pohujšljivem pisarjenju?! Toda mi ne storimo tega, ker se nam vidi naj-ostudniši čin — ovajanje svojih lastnih krvnih bratov.

Ker pa že imamo pero v rokah, dajmo od-govor še na nekatera vprašanja „Prim. lista“ gledé našega sokolstva.

„P. L.“ povprašuje namreč: „Sokolstvo hoče oborožiti ljudstvo. Čemu? Nimamo cesarsko-kra-ljeve vojske? Nimamo orožnikov, da bodo skrbeli za javni red? Odgovorite, pojasnite nam, kaj to pomeni: „Orožje v vsaki pesti?“

Na vsa ta vprašanja ne vemo mi drugega odgovora, nego bi bil le-ta, da najpametnejši človek ne more v letu dni odgovoriti toliko, kolikor ume vprašati v jedni sami minuti — ovađuh. Policija je dobra in potrebna naprava in vsak pošten človek uživa dobrote nje delovanja, toda naša misel je taka, da policijski posel naj opravljajo tisti, ki so poklicani v to!

Sicer pa smo bili mi „nečistniki“ in „zarot-niki“ v jako dobri družbi do najnovejšega časa: pokojni kapitularni vikar in večletni faktični vodja škofije, monsg. dr. Šust, je bil član našega „Sokola“ do zadnjega zdihljeja. In pokojni Šust je bil menda vsaj tako dober pastir kakor — gospodje pri „Prim. listu“.

Modéli za monumentalni vodnjak pred poštno palačo. Kakor smo že omenili, izloženi so bili predvčerajšnjem in včeraj na javni ogled v ljudski šoli v starem mestu modéli, koje so napravili oni tržaški umetniki, ki tekmujejo za zgradenje monu-mentalnega vodnjaka, kateri naj se postavi pred poštno palačo. Natečaj za ta vodnjak bil je omejen, kakor smo omenili že svoječasno, to se pravi: vsprejemajo se ponudbe izključno le domačih u-metnikov - kiparjev. In vendar je izložilo šestnajst domačih umetnikov šestnajst različnih modélov, različnih po vnanjosti, toda v vsej tej zbirki bilo je videti le jako malo — originalnosti. Tritoni, delfini, ogromne školjke, tu pa tam koja strašanska, pošastna domišljena pomorska zverina, to je bilo vse, a vse to je že zdavna — izra-bljeno. Nekateri umetniki bi zahtevali v svojih modélh kar celo jezero, ki naj bi poplavalilo trg pred poštno zgradbo samo v ta namen, da bi se oblastno širilo ob tem jezeru in v sredini istega njihove tu pa tam — celó nedostojne „prikazni“. Ismed vseh izloženih modélov bila bi morda jedina dva, koja bi moglo vpoštevati razsodišče, kajti razven dveh bilo je vse drugo — po skromnem našem menenju — manj nego srednje vrednosti. Čudimo se, da je večina umetnikov napravila svoje modéle v čirečarenem baroknem slogu, ki vendar ni v nikakem soglasju z zgradbo, pred katero naj se postavi vodnjak. —

Vsak modél imel je svoje geslo, koje geslo je dotični umetnik moral ponoviti v zapečatenem pismu, kjer je povedal svoje ime. Med gesli nas je zbodel v oči ta-le evidentno demonstrativni napis: „Miriamo alla nostra grandezza economica senza cedere un palmo dell'avita civiltà latina“. To zveni sicer jako ponosno, toda ne verujemo, da nam bode dotični umetnik dajal latinsko kulturo iz vodnjaka po svojem načrtu, kajti baš ta modél je prav ponesrečen. Bog nas varuj še latinščine iz vodnjaka pred pošto, saj imamo že preobilo „avite culture“ na pošti sami!

Nekaj za smeh! Blagor onim, ki so dobrega humorja! Dober humor je vreden zlata, kajti sladi nam in daljša življenje. Blagor njim, ki morejo uganjati burke tudi v resnih trenutkih in o resnih stvareh. Blagor onim, ki nimajo v sebi tistega „kompasa“, ki urejuje človeško dejanje in nehanje in ki nadleguje človeka, kadar hoče smukniti na kriva pota — blagor jim, ki sebi v zabavo, a drugim v krivico, mirnim srcem uga-njajo burke in lažej o, ker nimajo — vesti.

Med takimi srečnimi, ki brijejo norce vsikdar in tudi se svojimi lastnimi naročniki, je tudi naš „Piccolo“. Ni ga dneva brez „bajacade“ v našem „Piccolu“, burka se podi za burko. Tudi te dni nam je ponudil ta časnikarski pajacelj jedno za smeh in sicer precej mastno. Pripoveduje

namreč resnim obrazom — tudi norci delajo včasih resne obraze —, da tržaški Slovenci od-pošljejo ruskemu carju adresó v — italijanskem jeziku. To adresó da poneso v Moskvo posebna deputacija.

Nadejamo se, da se bodo, kakor smo se mi, tudi naši čitatelji pristrčno smejali tej vratolomni produkciji časnikarskega clowna tržaškega. Kdo bi se resno prepiral z — norci! Smeh, smeh, to je je-dina oblika, v koji moremo izražati svoje čustvo-vanje bajacom!

Ako smo rekli gori, da blagor njim, ki ni-majo vesti, je seveda to razumeti le tako, da so neobčutni za žgoči čut srama, ker se niti ne za-vedajo, kako smešno in najgloblejšega zaničevanja vredno ulogo igrajo pred svetom. „Il Piccolo“ naj bode uverjen — tako opaža prav dobro list „Il Pensiero slavo“ —, da, ako bi Slovenci hoteli od-poslati carju kako adresó, bi jim ni malo ne tre-balo posluževati se italijanskega jezika, ampak po-služili bi se svojega materinega jezika slovenskega, kojega Rusi razumejo prav dobro, kajti med slo-venščino in ruščino je manja razlika, nego pa med pojedninimi narečji italijanskimi.

Smijajmo se torej in spoštujmo jih — k a k o r z a s l u ž i j o ! Tudi bajac mora imeti svoje plačilo.

Razpisana služba poštarja. Za poštni urad v Klani, okr. glavarstvo Volosko, razpisano je mesto pošt. odpravitelja. Plače dobi 150 gld. na leto in 40 gld. odškodnine za pisarniške stroške. Položiti mora 200 gld. jamčevine. Prošnje tekom treh tednov c. kr. poštneju ravnateljstvu v Trstu.

Z dežele nam pišejo: Na dopis iz krogov fi-nančne straže od 12. t. m. (več. izd. „Edinosti“) dovolite še nekoliko odgovora. Dopisnik se čudi, da mu mora odgovarjati ravno eksekutor, a to ni čudno, ker nas izzivlja k temu! — Kedo drugi nego vi, gosp. dopisnik, ste prvi spustili pušico na nas, ko nam predbacivate Bog ve kako plačo in dijete. Na to vam že smem reči, da niste popol-noma poučeni o vsem, ko pravite, da imamo tudi kilometersko pristojbino. To pristojbino kakor tudi večjo plačo uživajo edino le eksekutorji v Trstu, ne pa oni na deželi. O tem vam je slobodno pre-pričati se. Da veje od naše strani neka mrznja do finančne straže in premalo spoštovanja, tega ne bi mogli dokazati vi gosp. dopisnik, kajti uljudnost zahteva, da se spoštujemo drug drugega, saj smo služabniki, ki živimo in delamo takorekoč vsi za enega in istega gospodarja. — Ako pa imate vi gospod dopisnik kakega osebnega sovražnika — poravnajte stvar žnjim, ne pa z nami vsemi. Moj namen ni bil, da bi koga žalil, marveč hotel sem stvar le nekoliko pojasniti, ob enem pa malo opi-sati naše revno stanje. Če že vsak služabnik toži na svoji usodi, kako je to, da bi ravno ne bilo do-voljeno prositi kake podpore nam, ki smo najnižji služabniki?! Saj smo ljudje — ali ne? Da pa ne bomo pihal, kar me ne peče, napravim tu — piko.

Alba.

Iz Gorice: V nedeljo se je vršil novi občni zbor „Goriške ljudske posojilnice“, ki je bil skli-can v svrhu popolnilne volitve v ravnateljstvo in v nadzorstvo. Bilo je zastopanih 770 deležev z 82 glasovi. Členom ravnateljstva je bil izvoljen gosp. Iva Dekleva, veletržec z vinom. V nadzorstvo pa gg.: msgr. Fr. Avg. Košuta, dr. Lisjak prof. Ivan Berbuč, dr. Raf. Rojic in dr. Stanič.

Iz Podgore pri Gorici: Tukajšnje katoliško bralno in politično društvo priredi veselico v ne-deljo dne 31. t. m. z blagohotnim sodelovanjem „Goriškega Sokola“ in njegovega tamburaškega zbora. Veselica obetaje biti krasna. Kar nas ve-seli še posebno, kajti vršila se bo na slovenskih tleh, v slovenski vasi, koji pa preti nevarnost poitaljančevanja in kjer je skoraj zadremal na-rodni ponos. Gostje dobro došli!

Tujci v Opatiji. Do dne 10. t. m. došlo je v kopelj v Opatiji že 4423 rodbin, broječih 7675 oseb. Te številke dokazujejo najjasniše, kakó se širi glas Opatije od leta do leta.

Obsodba na smrt. Našim čč. čitateljem je izvestno še v spominu oni strašni čin, ki se je dogodil dne 24. februvarja t. l. na Vrčeli pri Trstu. O tem dogodku sporočili smo svoječasno obširniše: desetnik glasbe 97. pešpolka, Andrej Škrl, umoril je svojo zaročnico Antonijo Candotti s tremi hici iz revolverja in jo slednjič zabodel z nožem, potem pa je sam sebi z britvijo narezal

grlo in se ustrelil v prsi. Dasi se je Škrl dokaj časa boril s smrtjo, ozdravil je slednjič vendar popolnoma in stavili so ga pred vojaško sodišče. Isto ga je obsodilo te dni na smrt na vešalih za-radi umora in poskušene samomora.

Samomor. Voznik Ivan Santarossa, 49leten mož, rodom iz okolice Videmske na Laškem, služil je že nad 20 let pri zasebniku Ivanu Burgstallerju. Poslednji čas zabredel je Santarossa v denarne stiske in, ker si ni znal pomagati, sklenil je usmrtiti se. Ta svoj obupni sklep izvršil je v petek. Sel je v svojo sobico, nahajajočo se na dvorišču zgradbe št. 64 ulice Giulia, si narezal grlo z britvijo in, ker mu smrt ni došla dovolj hitro, nabil je staro dvocevno puško smodnikom, drobnim svincom, papirjem, vodo in porinil v cev še klino britve. Puško je sprožil z nogo, nastavljeni si cev v usta. Odneslo mu je pol lica, razpršilo črepijo, in raz-neslo možgane na vse kraje. — Sodnijsko-zdrav-niška komisija dala je truplo samomorilčeve pre-peljati v mrtvašnico pri sv. Justu.

Napad ali pretep? V petek popoldne došel je 34letni težak Anton Iskra, stanujoči v ulici Riborgo hšt. 5, na tukajšnje zdravniško postajo. Opiral se je na težaka Antona Fiumanija. Iz globoke rane na levi strani prsij tekla mu je kri. Zdravnik je pomogel ranjenemu, kolikor je velevala najnujnejša sila, potem ga je dal prenesti v bol-nišnico. Ker je rana sila nevarna, obvestili so o tem dogodku policijo in sodišče. Fiumani, ki je bil spremil ranjenega na zdravniško postajo, ni znal povedati drugega, nego da ga je naprosil ranjeni — kojega niti ne pozna, — naj ga spremi na zdravniško postajo. Pozneje je došel v bolnišnico nadzornik polic. stražarjev Vrbič in izpraševal ranjenega, toda le-ta ni odgovoril drugega, nego da ne zna, kdo ga je rani, ker je pijan. Isto je odgovoril sodnijski komisiji, došli v bolnišnico, da izvé ime napadalca.

Praska ob avstrijsko-črnogorski meji. Iz Ko-tora poročajo dne 11. t. m. Včeraj odpravila se je mešana sodna komisija na Cetinje, da zaključi preiskavo gledé krvavega pretepa, ki je bil ne-davno na črnogorsko-avstrijski meji med črnogor-skimi „tihatapci“ (?) in avstrijskimi orožniki in finančnimi stražniki. Kakor že objavljeno, padla sta v tej praski dva orožnika, trije finančni straž-niki pa so bili hudo ranjeni. Vzrok tej mali bitki bil je ta-le: Neki črnogorski pastir zašel je s svojo čredo na avstrijska tla. Finančni stražniki so hoteli čredo zapleniti, čemur pa se je pastir seveda uprl z vso silo. Pastirja so ubili. Videvši ta dogodek, prihitelo je več oboroženih Črnogor-cev, da pomagajo svojemu rojaku in — pričela se je bitka, koje konec je znan. Črnogorska vlada zaprla je krivce ter jih poslala na Cetinje na obsodbo.

Krona ruske carice. Krona, namenjena ruski carici, je dogotovljena. Dva umetnika - zlatarja izdelala sta jo v 9 mesecih. Krona je velikanske vrednosti, kajti krasi jo 2.000 krasnih briljantov, ki vagajo skupno 600 karatov. Krona tehta 84 solotnikov (1 solotnik - 426 gramov).

Dva slona. Minole sobote dospela sta na Lloydovem parniku „Imperatrix“ dva orjaška slona iz Bombaja (Indija) v Trst. Namenjena sta cesarski menezariji v Schönbrunn pri Dunaju.

Koledar. Danes (19.): Celestin, papež; Ivo, škof. — Jutri (20.): Bernardin, spozn.; Bazila, devica, mučenica. — Prvi krajec. — Solnce izide ob 4. uri 29 min., zatoni ob 7. uri 26 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 9.5 stop., ob 2 pop. 17.5 stop. C.

Loterijske številke, izžrebane dne 16. t. m.:
Dunaj 27, 12, 26, 5, 61.
Gradec 77, 84, 26, 76, 80.

Narodno-gopodarske stvari.

IV. Redni občni zbor

„Trž. posojilnice in hranilnice“
(registrovane zadrugo z omejenim poroštvom) 10. maja 1896.
(Konec.)

Dr. Rybař pravi, da se strinja s tem, kar sta omenila gg. dr. Pretner in dr. Gregorin, opo-zarja pa, da bi bila razdelitev čistega dobička tako, kakor jo želi g. Živic, neumestna. Kajti, ako je načelnštvo, ki je požrtvovalno delovalo vse leto svojo 5% nagrado darovalo deloma družbi sv. Ci-

